

Hasnija Muratagić-Tuna

DŽEVAD JAHIĆ: «VITORIN VRIJES»

Društvo pisaca BiH, Podružnica HNK
Mostar, 2004.

Knjiga koju nam je ponudio Dževad Jahić nužno iziskuje žanrovsko određenje. Prema tehnici pisanja mogli bismo reći da su to lirski intonirani zapisi (tako stoji i u podnaslovu) sa elementima pjesama u prozi. Podijeljena je u pet ciklusa (*Naronska djevica*, *Unski misal*, *Zapisi sa ovoga svijeta*, *Šehidske baklje* i *Uzvodnica*), a na početku i kraju stoji po jedna sasvim odvojena pjesma, kao pristupni i odstupni zapis. Prva nosi simboličan naslov *Drumovi*, a posljednja *Duša selica*. Ova posljednja je potresan i neminovan epilog, iza nje su još samo imena tri grada (*Sarajevo-Bihać-Mostar*) i tri godine u kojima su se pjesme rađale (2001. -2003.).

Poezija za Jahića očito nije samo plemenita i potrebna ukrasna razonoda ljudskog života. Ona je impregnacija misli što se u pjesme pretaču u gluhim noćnim satima, ili izranja u uzanim, lijepim i toplim, lirskim mlazevima iz svijetlih jutara djetinjstva. Gotovo sve pjesme su nastale iz autorovog iskustvenog sublimiranja. U njima je dat metaforično i simbolično svijet, vrijeme, život i čovjek kojima je pjesnik bio obuzet. One su, jednostavno, velika ispovijest pjesnika. Jahićeve pjesme karakteriše jedinstven emotivni ton i duševna blagost, a njegovo suptilno estetsko osjećanje daće im poseban umjetnički kvalitet. To su pjesme koje ispod jednostavnosti i prividne smirenosti kriju dinamiku pjesnikove duhovne drame. Zato su one prirodne; nostalgija, radost i bol prožimaju se i suprotstavljaju sa gotovo ditirambskim zanosom. Jahić se pokazuje kao ozbiljan i snažan pjesnik, kao potpuni individualist, pun želje za unutrašnjim uzdizanjem i samotničkim traženjem istine o smislu življenja.

Jahić je tragalac istinskoga smisla, pa kad ga pronađe, piše i živi istovremeno s pjesmom u pjesmi, jer smisao doživljava jedino u njegovoj pjesmi može da traje.

Ritam je nešto razdešeniji, ali ton ovih pjesama karakteriše šira univerzalnost misli. Pjesme imaju specifičan intelektualni ton praćen lirskim poletom. Karakteriše ih emocija kao dubinska projekcija opažanja i doživljavanja, odnosno čulni refleks kultiviran umjetničkom Jahićevom prirodom. One su uvijek doživljaj i igra duha. Jahić uživa u bogatstvu prirodnih čan, osjeća sve melodije i mirise prirode, on je gleda i sluša u jasnim slikama i zvucima. Blago i mehko boji pejzaže za jedno uzbudljivo trajanje. Veliki broj pjesama nam se pokazuje kao niz utisaka ovoga, našega podneblja, koji se otkriva kao neki lirski putopis. Jahićeve pjesme su divna svjedočanstva duhovne i moralne historije njegovog života povezanog sa životom svoga zavičaja, svoga naroda i svoga vremena. Čulne senzacije se prenose iz sfere duše, pjesmu stvara kao umjetničku sliku, ali je uvijek temelji na osjećanju i poetskom otkrovenju.

Jahićeva poezija se svojom narativnom strukturom doživljava kao autentičan dokaz njegovih dodira s čovjekom i prirodom. Njegove pjesme su svjedočanstvo, jer opisuje stvarnu zemlju i pjeva o stvarnim ljudima, onim od krvi i mesa. Pjeva gordo, ponosno i lijepo, ponekad i s gorčinom teške sudbine bosanskog čovjeka.

Pjesme su svježije i aktuelne. Neke su i izraz našeg vremena. Iz stihova se jasno vidi da Jahić višestruko dijeli sudbinu svoga naroda u vremenu nesigurnosti i bespomoći. U ovoj prefinjenoj poeziji tople osjećajnosti steklo se i toliko događaja iz duboko lične pjesnikove sudbine, što je iskazano na snažan pjesnički način. Ovim pjesmama se otkriva ljudski i nadasve emotivni svijet Dževada Jahića, sa bogatstvom tjelesnih i duševnih karakteristika i preliva.

Ovaj pjesnik se svojski povjerava nacionalnom biću, svojoj zemlji bosanskoj, ali bez molbenih tonova. Bosna se iz Jahićevih stihova pojavljuje u najljepšim bojama, puna ljepota, bistrih voda, divnih staza, modrog neba, zelenog ljeta, kasne jeseni, zimske bjeline, šumora lišća, tišine greblja, polja i planina božanske ljepote, pa pjesme u kojima pjeva o beskrajno široko) bosanskoj ljepoti odišu svježinom, bojama i predivnim slikama, koje zrače iskrenošću Jahićeve ljubavi prema rodnoj zemlji. Magijsku ljepotu

Neretve, Igmana, Drine... Jahić je doživio kao najljepši dar prirode Bosni. Ushićenje pitomom prirodom dolazi otuda što mu ona razgaljuje tijelo, ali dušu još i više. Zapaža detalje koje običan svijet ne može zapaziti, uspostavlja veze s tim pojedinostima, jer ima onu nemirnu, osjetljivu i tanahnu dušu svojstvenu samo pravim umjetnicima, koje ne nosi samo stvaralački čin. On vidi savršenstvo u realnoj prirodi koja je vječna i samodovoljna - ona je dokaz da postoji Bog. Jahić je sav predan svom govoru duše sa prirodom, a tada prestaju da važe svi zakoni - postoji samo jedan - pretakanje ljepote prirode u vječnu umjetničku ljepotu.

Jahić želi da udaljeni svijet prirode približi čovjeku koji za taj svijet kao da više nema vremena, i da time prevlada tragiku izgubljenosti i bespomoćnosti čovjeka našega vremena. Slika je najčešće Jahićevo poetsko sredstvo. Ali, kako Jahić žudi za punoćom impresija, u pitoresknu osnovu unosi i zvučne elemente, pa slika nikada nije nijema. Leksičkim, slikarskim i tonskim kvalitetom Jahić stvara nove akorde i nove bogato nijansirane slike u kojima je vještina opisa dovedena do savršenstva, artistički čista i vrlo sugestivno melodijski ostvarena. Svaki podatak o eksterijeru je zapravo transponovana impresija, produženo trajanje slike, rafinirano stiliziranje stvarnosti. Jahićev izraz je proširen mnogoznačnošću njegovih toplih lirskih boja i slika, poetski strukturiranih, gipke i mehke zvučnosti, ali i metaforikom simbolikom koja iz nje isijava. U ovoj poeziji zvuk i slika nadopunjuju jedna drugu, čak dotle da se otjelovljuje glas iz prirode koji se u riječi zgušnjava, muzika se urezbaruje u sazvučja čitavih rečenica, ili navire iz glasovnog sklopa izabranih jezičkih jedinica. Smisao cijele zbirke obogaćen je muzičkom pratnjom. Bez obzira na to da li je glasna ilijedvaosjetnih vibracija, čujna ili nagovještajna, ona ima određeno značenje i određenu emocionalnu ulogu u kompleksnom doživljavanju Jahićevog pjesničkog svijeta. A on zvuči punim i plemenitim zvukom istinske umjetnine.

Ponekad Jahić ne razvija sliku do kraja, samo je nagovijesti, pa ipak bljesne kao minijaturist koji ljepotu daruje malim stvarima.

Iako su pjesme u ovoj zbirci sadržajem heterogene, često ih u akord povezuje pjesnikovo raspoloženje. A Jahić je pjesnik koji ne stoji, on je putnik po različitim predjelima: duše, tijela i prirode.

Jahić je je ponesen ljepotom prirode, naročito vode, ali i ljepotom žene. Pjesme o ženi odišu vrhunskom nježnošću. Njegova žena uvijek zrači ljepotom pokreta i tijela. Jahić bilježi te upečatljive trenutke, jer oni uznemiruju dušu i tijelo, ali izazivaju i vatru čežnje. U njegovim ljubavnim pjesmama prisutne su lijepe sentimentalnosti svih vremena. Ovog pjesnika uzbuđuje žena lijepog oka i pogleda, lijepe kose u lokne savijene.

Pjesme nove zbirke Dževada Jahića Azizova izvanredno su zanimljive i dirljive originalne meditacije. U njima se osjeća patina prohujalih vremena što se jedino vraćaju u sjećanju. Istovremeno, ona nas približava onostranom svijetu tajanstva. Pjesnik nas podsjeća da život promiče i nestaje s lukavstvom i slučajnošću kojima ljudi nikada i nikako ne mogu stati u kraj.

Ova zbirka predstavlja novo poetsko razdoblje Dževada Jahića. U njoj je više uznemirenosti i straha i one zabnnute zapitanosti o tajnama života i smrti. To su meditacije o mogućnoj i bliskoj smrti, ali i strasne želje da se sve zgode ujednom danu, da nestanu starost i smrt. Otuda u njoj nalazimo drugačija umjetnička sredstva, trope i figure, opću intonaciju, pomalo tamniji tonalitet, drugačiju atmosferu.

Ton, ritam, leksika i sve druge jedinice ovih stihova po mjeri su čisto estetički. Dovoljno je uputiti samo na neke naslove i vidjeti koliko su spojevi riječi svjež i iznenađujuće efektni, i kako trepere poetskim, fluidnim tonovima: *Djevojački trk*, *Ahirska rosa*, *Grobljansko cvijeće*, *Drijenov san*, *Svjetlo saburovo*, *Belenzukov zveket*, *Sinovska suza*, *Zemlja taksirata*, *Mostarski haremi*, *Unski misal*, *Slovo pustoslovo*, *Krilato džemre*, *Krajiška skica*, *Očinska vaktija*, *Zavičajno runo*, *Očev kažiput*, *Varalica rima*, *Nebeska svrtica* itd. (Zbirka inače ima sedamdeset sedam pjesama, najveći broj naslova je dvokomponentno strukturiran, tačnije, pedeset i jedan.) Može se reći da je cijela zbirka zapravo mejdan raznovrsnih poetskih tkanja, uspjelih metafora i drugih stilskih figura koje potvrđuju pjesnika žive riječi dubokog smisla, zaljubljenika u arhaične riječi, filigrana bosanskog jezika, koji mu je sudbina.

U ovoj poeziji ima dosta asocijacija na sevdalinke (riječ je o intertekstualnosti), one se odlično uklapaju u idejno-tematsku građu pjesama, dodatno ih aktueliziraju, čak univerzaliziraju.

Jahić se dugo bavi poezijom, njegova poetska riječ mnogima je prepoznatljiva po tome što on uspješno spaja jedan

osebujan pjesnički vidokrug, specifičnog temperamenta i onaj vječiti pjesnički trougao: priroda, žena i ljubav, koji za njega jesu polazište i ishodište, ali uvijek samosvojne i neponovljive, izvorne i plastične u pjesničkoj slici prepoznatljivoj po toplini i intenzitetu doživljaja. One će čitaocu istančanog pjesničkog ukusa pružiti i zadovoljstvo i radost. To su pjesme koje poetsku riječ približavaju ljubiteljima lijepe nječi.

Ova zbirka ima karakter jednog izuzetno zrelog djela i pjesničkom formom i misaonim sadržajem. U tom umjetnički složenom i misaono slojevitom opusu, i pored tematske raznovrsnosti, postignuto je potpuno jedinstvo cjeline, neka samosvojna veza filozofskih, književnih i umjetničkih previranja u Jahiću — pjesniku, koji dokazuje da piše umom i srcem istovremeno, jer ispod uma postoji duša koja posjeduje sopstveno božanstvo, supstancijalna i besmrtna.

Za najveći broj pjesama može se reći da su biseri Jahićevog stvaranja.

Poslije čitanja ove zbirke, čak i najveći skeptici moraju priznati da je Dževad Jahić Azizov rijedak i izuzetan talenat, neiscrpni stvaralac lirskih minijatura i posve netipičnih pjesama u prozi. Pred sobom imamo jedno umjetničko djelo, umjetničku orkestraciju moderne poezije bošnjačke, imamo razastrte poetske prostore Jahića pjesnika. Zato se treba prepustiti utisku pjesama koje su rođene iz nadahnuća i uživati u autentičnoj poetici koja će se, apsolutno vjerujemo, uvijek čitati sa zadovoljstvom.